

Obsesif İnançlar Anketi: Kısa Formların Türkçeye Uyarlanması ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi

Orçun YORULMAZ¹, Duygu GÜNGÖR², Ceren GÖKDAĞ³

ÖZET

Amaç: Obsesif Kompulsif Bozukluk'ta (OKB) gözlenen istem dışı deneyimlerin yorumlanmasında kritik bir role sahip bilişsel yanlılıkları değerlendirmek üzere ilgili alanyazında sık kullanılan popüler ölçüm araçlarından biri olan Obsesif İnançlar Anketi'nin (OİA) önce 44 maddeye; yakın zamanda ise 20 maddeye ve hatta en son 9 maddeye indirgenerek kullanılmaya başladığı dikkat çekmektedir. Birçok açıdan pratiklik sağlayan bu aracın ülkemizde ise 44 maddelik versiyonu kullanıldığından, bu çalışmada iki kısa formun iki ayrı yetişkin örneklemdaki psikometrik özelliklerini incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmada iki ayrı yetişkin örneklem grubunun OİA ile birlikte OKB belirtileri, benlik ikilemi ve düşünce-eylem kaynaşmasına dair doldurdukları ölçüm araçlarından faydalanılmıştır.

Bulgular: Yapılan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, kabul edilebilir içsel tutarlık katsayıları ile Türkçe OİA-20 ve OİA-9'un orijinal çalışmalara benzer faktör yapılarına sahip olduğunu ve yapılan ekstra model testleri ise her iki formun hem alt boyut puanlarının hem de toplam puanlarının kullanılabilirliğini göstermiştir. Ayrıca OKB belirti düzeyleri ile benlik ikilemi ve düşünce-eylem kaynaşması ile bu bilişsel yanlılıklar arasında beklenen şekilde anlamlı korelasyonel ilişkiler olduğunu görülmüştür.

Sonuç: Nihayetinde bu bulgular, Türkçe OİA-20 ve OİA-9'un yapı ve eş zaman geçerliliğine ve tatminkar güvenilirliğe sahip olduğuna işaret etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Obsesif kompulsif bozukluk, obsesif davranış, Obsesif İnançlar Anketi, psikometrik özellikler

SUMMARY

The Obsessive Beliefs Questionnaire: Adaptation of Its Short Forms to the Turkish and Examination of Their Psychometric Properties

Objective: The Obsessive Beliefs Questionnaire (OBQ) is a frequently used instrument in relevant literature for assessment of cognitive biases that play critical roles in appraisal of intrusive experiences in Obsessive-Compulsive Disorder (OCD). The questionnaire was initially designed as a 44-item questionnaire, then was shortened to 20 items and lastly was brought down to 9-items. Since so far, only the 44-item version has been available in Turkey, this study aimed to examine psychometric properties of the two shortened OBQ forms in a community sample.

Method: The study included the data sets of two adult groups on the OBQ and the psychometric tools completed on the OCD symptoms, self-ambivalence and thought action fusion.

Results: Results of the explanatory and confirmatory factor analyses showed that the Turkish language versions of the OBQ-20 and OBQ-9 had acceptable internal consistency coefficients, similar factor structures to the original studies on the questionnaire, and that, on the bases of the extra modeling tests, the total and the subdimensional scores of both questionnaires were usable for OCD assessments. Moreover as expected, there were significant correlations among these biases, OCD symptoms, self-ambivalence and thought-action fusion.

Keywords: Obsessive compulsive disorder, obsessive behaviors, Obsessive Beliefs Questionnaire, psychometric properties

Geliş Tarihi: 06.06.2018 - **Kabul Tarihi:** 10.10.2018

¹Prof., ²Doç., Dokuz Eylül Üniv. Psikoloji Bl., İzmir, ³Psik., Ege Üniv. Psikoloji Bl., İzmir.

OY: <https://orcid.org/0000-0002-0017-2668>, DG: <https://orcid.org/0000-0003-0809-186X>, CG: <https://orcid.org/000-0002-9111-2811>

Dr. Oruç Yorulmaz, e-posta: orcun.yorulmaz@deu.edu.tr

<https://doi.org/10.5080/u23433>

GİRİŞ

İsrarcı ve istem dışı düşünceler/dürtüler/zihinsel imgeler ve/veya tekrarlayan ve ritüel tarzındaki davranışlarla karakterize bir ruhsal rahatsızlık olan Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB; DSM-5; Amerikan Psikiyatri Derneği 2013), %1-3 arasında değişen yaşam boyu görülme sıklığı ile hem tanısı olan bireyin hem de yakın çevresindekilerin yaşam kalitesini belirgin ölçüde olumsuz yönde etkileyen ruhsal bir sorundur (Hollander ve ark. 2016). Bu durumu açıklayan farklı kuram ve modeller arasında, özellikle “olayların yorumlanış ve değerlendirme biçiminin” önemli olduğunu vurgulayan bilişsel modeli (Beck 1964, Beck 2011) temel alarak yapılan açıklamalar dikkat çekmektedir. İstem dışı deneyimlere yönelik yorumlanma biçiminin bu rahatsızlıkta belirleyici olduğunu söyleyen bu bakış açısı (Clark 2004, Salkovskis 1985), rahatsızlığın gelişiminde ve sürdürülmesinde, aslında ham madde olarak görülebilecek istem dışı deneyimlerden ziyade, bu deneyimlerin yorumlama biçiminin belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Bu yorumlama biçiminin ardında ise işlevsel olmayan inançların önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda Obsesif-Kompulsif Bilişsel Çalışma Grubu (OKBÇG 1997), OKB’de bilişsel değerlendirmeyi ele alan çalışmalarında, bu sorunda sıklıkla gözlenen işlevsel olmayan ve yanlı inanç alanlarını 6 alt başlıkta toplamıştır: abartılmış sorumluluk, düşüncelere aşırı önem verme (düşünce-eylem kaynaşması), düşüncelerin kontrol edilebilirliği, abartılı tehdit algısı, mükemmeliyetçilik ve belirsizliğe tahammülsüzlük. Farklı nitelikteki görgül çalışmalar, OKB belirtileriyle bu işlevsel olmayan inançların ilişkili olduğunu göstermiştir (Calamari ve ark. 2006, Taylor ve ark. 2005, Wu ve Carter 2008). Hatta bu inançların OKB tanısı olan bireylerdeki belirti şiddetini yordadığını ve OKB tanısı olan bireyler ile herhangi bir tanısı olmayan sağlıklı kişilerin inançlar bakımından farklılaştığını (Tolin ve ark. 2008, Wheaton ve ark. 2010) veya diğer psikopatolojilere kıyasla OKB belirtileriyle daha fazla ilişkide olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Wu ve Carter 2008, Myers ve ark. 2008). Bunun yanı sıra, sorumluluk ve tehdit algısı ile düşüncenin önemi ve kontrolüne dair inanç alanlarının kontrol ve temizlik başta olmak üzere tüm belirti alt türleri ile ilişkili iken, mükemmeliyetçilik ve kesinliğin ise özellikle düzenleme ve simetri ile ilişkili olduğuna işaret eden araştırmalar ile karşılaşmak da mümkündür (Myers ve ark. 2008, Taylor ve ark. 2010). Yine de, bazı obsesif inanç boyutlarının diğer rahatsızlıklarda da görülebildiği (kaygı bozukluğu, Steketee ve ark. 1998, Taylor ve ark. 2006; majör depresif bozukluk, Bahçeci ve ark. 2014; yeme bozukluğu, Lavender ve ark. 2006) belirtilmiştir. Hatta mükemmeliyetçilik, belirsizliğe tahammülsüzlük (Gentes ve Ruscio 2011, Gillett ve ark. 2018, Mahoney ve McEvoy 2012) veya OKB’de rol alan zihinsel kirlenme (mental contamination) gibi kavramların aslında tanılar arası (transdiagnostic) faktörler arasında yer alabileceği (Coughtrey ve ark. 2018); bu sebeple, bu gibi faktörlerin farklı sorunlarda ortak şekilde görülebilecekleri ve sorunların devamına yol açan nedenler arasında yer aldıkları

da iddia edilmektedir. Yanı sıra, psikoterapötik müdahalelerinin ardından görece OKB’ye özgü görülen bu inanç alanlarında da değişim gözlenmesinden sonra (Adams ve ark. 2012, Anholt ve ark. 2010), psikoterapideki değişimi mekanizmasını inceleyen bazı çalışmalarda OKB’deki iyileşmenin ardında bu inançlardaki değişimin yatabileceği de ileri sürülmüştür (Wilhelm ve ark. 2015).

OKB’ye özgü bu inanç alanları, ilk defa 1997 yılında OKBÇG adıyla kurulan uluslararası bir araştırma grubu (1997) tarafından tanımlanmıştır. Ardından Obsesif İnanç Anketi (OİA) adında 6 inanç alanını değerlendiren 87 maddelik bir ölçüm aracı geliştirilmiştir (OKBÇG 2001, 2003). Boyutlar ve belirtiler arasındaki olası örtüşmeden yola çıkarak anket gözden geçirilmiş; sorumluluk-tehdit algısı, düşüncenin önemi-kontrolü ve mükemmeliyetçilik-kesinlik boyutları olmak üzere önceki 6 boyut birleştirilerek 3’lü yapıya sahip 44 maddelik Obsesif İnanç Alanları-44 (OİA-44) oluşturulmuştur (OKBÇG 2005). Bu araç ile OKB’de bireylerin abartılı şekilde yaşamda birçok alan ve konuda tehdit algılama ve kişisel sorumluluk atfetme eğilimi, akla gelen düşünceleri aşırı biçimde önemseme ve kontrol edilmesinin gerekliliğine inanma, yaşamda mutlak, net ve kesin mümkün ve ulaşılabilir olduğuna inanma ile belirsizlikten rahatsızlık duyma ve kesinliğe duyulan ihtiyaç gibi tipik yanlılıkları değerlendirmek hedeflenmektedir. OİA’nın bu kısaltılmış formu OKB tanısı olan klinik örneklerde ya da sağlıklı gruplarda, işlevsel olmayan obsesif inanışları değerlendirmek için çeşitli çalışmalarda kullanılmış (Julienne ark. 2006, Taylor ve ark. 2006) ve ölçeğin psikometrik özellikleri farklı çalışmalarda ve farklı dillerde desteklenmiştir (Bortelencu ve ark. 2012, Myers ve ark. 2008, Rahat ve ark. 2012, Shams ve ark. 2014, Wang ve ark. 2015). OİA-44’ün Türkçe uyarlaması ise Yorulmaz ve Gençöz (2008) ile Boysan ve arkadaşları (2010) tarafından yapılmış ve iki çalışmada da Türkçe formun orijinaline benzer psikometrik özellikleri olduğu görülmüş; OKB tanılı bireylerde sırandan sonra da benzer şekilde tatmin edici sonuçlara ulaşılmıştır (Boysan ve ark. 2010, Yorulmaz ve ark. 2013). Öte yandan, anket maddeleri ile boyutları arasındaki dağılım örtüşmesi yönündeki soru işaretlerini gidermek (Wu ve Carter 2008) ve daha pratik bir ölçüm aracı geliştirmek üzere son yıllarda OİA’nın kısa versiyonlarının incelenmeye başlandığı görülmektedir. Örneğin Moulding ve arkadaşları (2011), klinik olmayan bir örnekte OİA-44’ü gözden geçirerek önce 4 faktörlü (tehdit algısı, sorumluluk, mükemmeliyetçilik-kesinlik ve düşüncelerin önemi-kontrolü) 38 maddelik kısa versiyonu oluşturulmuş ve bu formun (orijinal adıyla OBQ-TRIP) geçerli ve güvenilir olduğunu göstermiştir. Ardından bu haliyle madde sayısının büyük oranda değişiklik göstermediğini düşünerek yazarlar, anketi yeniden ele alarak OİA-20 adıyla 4 boyutlu (tehdit öngörüsü, sorumluluk, düşüncelerin önemi ve mükemmeliyetçilik) 20 maddelik kısa bir form daha geliştirmiş ve ön analizlerini yaparak gelecek çalışmalarda ayrıca test edilmesini önermiştir. OİA-20 üzerine Fergus ve Carmin (2014) ve Fergus ve arkadaşlarının (2017) yaptığı çalışmalar da tanısı olmayan örneklerde bu aracın

tatminkar psikometrik özelliklere sahip olduğu göstermiştir. Ayrıca Fergus ve arkadaşları (2017) farklı faktör yapılarını içeren modelleri de test etmiş ve OİA-20'nin toplam puan ve 4 alt boyut puanının da ayrı ayrı kullanılabilirliğini de belirtmişlerdir. Nitekim anketin bu kısa versiyonunun kısa sürede farklı ülkelerde ve farklı çalışmalarda çok kez kullanıldığı da görülmektedir. Örneğin alanyazında OİA-20'nin kaygılı bağlanma (Fergus ve Rowatt 2014), ahlaki inançlar (Abramovitch ve ark. 2013, Kang ve ark. 2016), bulaşma obsesyonları (Melli ve ark. 2016) ve kaygı duyarlılığı (Poli ve ark. 2017) gibi farklı kavramlarla ilişkili birçok çalışmada yer aldığı görülmektedir. Son olarak, çok yakın zamanda Gagné ve çalışma arkadaşları (2018) OKB tanısı olan bireylerde, yaşanan bu sorunun bir özelliği olarak belirsizlik, şüphe ve kesinliğe duyulan ihtiyaç gibi yanlılıklar sebebiyle uzun ölçüm araçlarının tekrarlı kontrol ve yavaşlık gibi bazı paradoksal sonuçlar doğurabileceğini ileri sürmüşlerdir. Bu gerekçe ile araştırmacılar, tanıli bireylerin yer aldığı bir çalışmada anketin 44 maddelik formundan hareketle 9 maddelik daha kısa bir versiyonunu geliştirmişlerdir. OİA-9 adı verilen bu formun orijinali gibi 3 boyuttan oluştuğunu (sorumluluk ve abartılı tehdit algısı, düşüncelerin önemi ve kontrolü, mükemmeliyetçilik ve belirsizliğe tahammülsüzlük), tanısı olan bir grup ile yaptıkları değerlendirmede ise korelasyon ve regresyon analizleri ile OKB belirtileri ile güçlü ilişkileri olduğunu ve terapötik müdahale öncesi ve sonrası puanlar kıyaslandığında müdahale etkisine duyarlı olduğunu göstermişlerdir.

Görüldüğü gibi OİA'nın 87 maddeden, önce 44'e, oradan 20'ye ve en son 9 maddeye indirgenen farklı versiyonlarının OKB'ye özgü güncel kuramsal modeller ile paralel şekilde alanyazında sıklıkla kullanıldığı göze çarpmaktadır. Daha evvel de söz edildiği gibi, dilimizde bu anketin 44 maddelik versiyonu bulunmakla birlikte daha sonraki versiyonları henüz ele alınmamıştır. Öte yandan, istem dışı deneyimler ile kompulsif davranışların kökeninin gündelik yaşam olduğu ve anormal olarak görülen bu tür deneyimlerin %85-90 oranında birçok insanda da gözlenebildiği ve esas farkın ise bu deneyimlerin sıklığı, rahatsız ediciliği ve verilen tepkilerin niteliği ve düzeyinde olduğu bilinmektedir (Purdon ve Clark 1993, 1994). Yanı sıra, bu istem dışı deneyimlerin yorumlanma sürecinde kritik rol oynayan bu inanç alanlarının, durumun bir sorun haline ve sonrasında da psikopatolojik bir sorun olarak OKB'ye dönüşmesinde etkili olduğu da belirtilmektedir (Abramowitz ve ark. 2014, OKBÇG 2003, 2005). Bu gibi sebeplerle, bu konularda yapılan bilimsel çalışmalarda tanısı olmayan bireylerin psikolojik ölçme ve değerlendirme, model ve kuram testi, psikoterapötik müdahale ve deneysel çalışmalarda sıklıkla yer aldığı görülmektedir (Abramowitz ve ark. 2014, Gibbs 1996). Bu saptamalardan ve bazı görgül çalışmalardan hareketle bu çalışmada, OİA'nın 20 ve 9 maddelik versiyonlarının farklı örneklerde faktör analizleri ve model testleri ile yapı geçerliğini, ilişkili diğer bazı değişkenler ile ilişkisine bakarak eş-zaman geçerliğini ve son olarak da güvenilirliğini incelemek amaçlanmaktadır. Böylece orijinal çalışmalar takip edilerek, sıklıkla kullanılan uygulaması pratik

araçlardan birinin ülkemizdeki hem klinik hem de klinik olmayan örneklerdeki çalışmalarda kullanımına katkıda bulunulacağı ve gerek değerlendirme gerekse psikiyatrik bir soruna dönüşmeden duruma müdahale edilmesi yönünde bir araç olarak kullanılabilirliği umulmaktadır.

YÖNTEM

Örneklem

OİA'nın incelendiği bu çalışmada iki grup örneklemden faydalanılmıştır. İlk örneklem grubunu, yaşları 17 ile 67 arasında değişen (Ort. = 30,39; ss.= 13,02) 361 yetişkin katılımcı oluşturmaktadır. Türkiye'nin farklı şehirlerinde yaşayan ve çevirim içi veri toplama yöntemi ile çalışmaya katılan bu grubun 219'u (%61) kadındır; katılımcıların 209'u (%58) üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip olduğunu ve 261'i bekar (%72) olduğunu rapor etmiştir. İnternet kullanımının yaratabileceği olası sınırlayıcı veya yanlı nitelikte örneklem kompozisyonunu engellemek, daha iyi temsil sağlayabilmek ve kapsayıcı olmak adına çalışmanın ikinci örnekleminde ise elden anketlerle veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Bu kısımda, Bursa'da ikamet eden ve yaşları 18 ile 65 arasında değişkenlik gösteren (Ort.= 36,95; ss.= 11,40) 645 yetişkin katılımcı yer almaktadır. İkinci gruptaki bu katılımcıların 315'i kadındır (%48); 196'sı (%30) üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip olduğunu ve 242'si (%37) bekar olduğunu bildirmiştir.

Ölçüm Araçları

Obsesif İnançlar Anketi (OİA): OKB'ye özgü bilişsel yanlılıkları değerlendirmek üzere uluslararası bir çalışma grubu tarafından geliştirilen ve ilk hali 87 maddeden oluşan bu anket (OKBÇG 2001), daha sonra OİA-44 adıyla 44 madde halinde kullanılmaya başlamıştır (OKBÇG 2003, 2005). OİA-44, 7'li Likert tipi derecelendirmeye sahip (1 = Hiç katılmıyorum ile 7 = Tamamen katılıyorum) 44 madde ile katılımcıdan sorumluluk-tehdit algısı, düşüncelerin önemi-kontrolü ile mükemmeliyetçilik-kesinlik olmak üzere 3 alt boyutta tanımlanabilecek yanlı inançlara ne ölçüde katıldığını belirtmesini istemektedir. Geçerlik ve güvenilirliği birçok çalışmada ve dilde desteklenen bu anketin (Bortoncello ve ark. 2012; Myers ve ark. 2008), Türkçe versiyonu klinik ve olmayan örneklerde psikometrik açıdan yeterli özelliklere sahip olduğu gösterilmiştir (Boysan ve ark. 2010, Yorulmaz ve Gençöz 2008, Yorulmaz ve ark. 2013). Yakın zamanda önce 4 boyutlu 38 madde ve ardından orijinali gibi 3 boyutlu 20 madde (Moulding ve ark. 2011) ve son olarak 3 boyutlu 9 maddelik versiyonları oluşturulmuş ve tüm bu formların da geçerli ve güvenilir olduğu bildirilmiştir (Gagne ve ark. 2018). Bu çalışmada ise amaçlar doğrultusunda daha önce dilimize uyarlanan OİA-44 kullanılmıştır.

Obsesif Kompulsif Envanteri-Gözden Geçirilmiş Form (OKE-GGF; Foa ve ark. 2002): Obsesif-Kompulsif Envanteri-Gözden Geçirilmiş Form, farklı türdeki OKB belirtilerinden

duyulan rahatsızlık düzeyini değerlendirmek üzere sıkça kullanılan 1990'larda geliştirilen bir envanterin 5'li Likert tipi 18 maddelik versiyonudur. Puan ranjı 0-72 arasında değişen bu envanterde puanlar arttıkça belirtilerden doğan rahatsızlığın da arttığı varsayılmaktadır. Ölçek temizlik, kontrol, obsesyonlar, zihinsel nötrleştirme, düzen, biriktirme olmak üzere 6 boyutta değerlendirme yapmaktadır. OKE-GGF birçok farklı çalışma tarafından kullanılmış ve envanterin birçok farklı kültürde psikometrik özellikleri desteklenmiştir (Abramowitz ve Deacon 2006, Overduin ve Furnham 2012). Yorulmaz ve arkadaşları (2015) tarafından üniversite öğrencilerinde dilimize uyarlanan Türkçe OKE-GGF'nin ise tutarlı biçimde 6'lı faktör yapısına sahip olması ve farklı bir OKB belirtisi ölçeği ile birlikte OKB'ye özgü düşünce kontrolü, OİA boyutları ve kişilik özelliği olan nörotisizm ile pozitif ve anlamlı ilişkilerinin olmasından dolayı geçerli; tatminkar düzeydeki içsel tutarlık ($\alpha = 0,77$ ile $0,90$ arasında değişen) değerleri ile güvenilir bir ölçüm aracı olduğu kanaatine varılmıştır. Envanter bu çalışmada, OİA-20'nin geçerliğini değerlendirmek amacıyla çalışmaya dahil edilmiştir.

Padua Envanteri-Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu (PE-WEÜR; Burns ve ark. 1996): Padua Envanteri-Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu, OKB belirtilerini (kontrol etme kompulsiyonu, kirlenme obsesyonu ve temizlik kompulsiyonu, öz-bakım kompulsiyonu, kendine/başkalarına zarar vermeye dair obsesif düşünceler ve dürtüler olmak üzere), 5 boyutta değerlendirmeyi amaçlayan 5'li Likert tipi derecelendirmeye sahip 39 maddeden oluşan bir ölçüm aracıdır. Burns ve arkadaşları tarafından (1996) orijinal form gözden geçirilerek kısaltılmış versiyonu olup psikometrik özellikleri ispatlanmış ve OKB alanyazınında toplam ve alt boyut puanları ile sıklıkla kullanılan bir envanterdir. Yorulmaz ve arkadaşları (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan envanterin, tatminkar düzeyde güvenilirlik değerlerine sahip olduğu ve OKB ile ilişkili diğer belirti ve bilişsel faktörler ile anlamlı yönde ilişkileri olduğu gösterilmiştir.

Düşünce-Eylem Kaynaşması Ölçeği (DEKÖ; Shafran ve ark. 1996): Düşünce-Eylem Kaynaşması Ölçeği, OKB'de sıkça gözlenen ve akıldan geçenleri gerçekte olmuş gibi görme şeklinde tanımlanabilecek bir bilişsel yanlılığı değerlendirmek üzere geliştirilmiş 19 maddelik bir ölçektir. DEKÖ, ahlak dışı düşüncelerin akla gelmesinin yaşamda bunları gerçekleştirmesi ile eş-değer sayılmasına dayanan DEKÖ-Ahlak ile akıldan geçen olumsuz düşüncelerin, onların gerçekleşme ihtimalini arttırmasına yönelik DEKÖ-Olasılık boyutlarından oluşmakta olup iyi düzeydeki psikometrik özelliklere sahip bir ölçüm aracıdır. Türkçe versiyonun da klinik ve olmayan örneklerde geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu görülmüştür (Yorulmaz ve ark. 2008, Yorulmaz ve ark. 2004).

Benlik İkilemi Ölçeği (BİKÖ; Bhar ve Kyrios 2007): Benlik İkilemi Ölçeği, OKB'de gözlenebilen bireylerin kendilik değerleri, ahlaki değerlendirme ve sevilebilirlik gibi alanlardaki yaşadıkları çatışmaları değerlendirmek üzere geliştirilmiş 5'li Likert tipi 18 maddeden oluşan bir ölçektir. Kendilik ikilemi,

ahlaki ikilem ve sosyal kabul edilebilirlik boyutlarından oluşmaktadır. Tanılı bir örneklemin yer aldığı ilk çalışmada grup karşılaştırmasında BİKÖ'nün OKB tanısı olanlarda diğer gruplara kıyasla daha yüksek olduğu, depresyon ve kaygının ötesinde OKB belirtileri, özgüven ve OİA boyutları ile beklenen yönde korelasyonel ilişkide olduğu, regresyon analizinde OKB belirtileri ve inançları anlamlı biçimde yordayabildiği görüldüğünden geçerli bir araç olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca ölçeğin kabul edilebilir düzeyde içsel tutarlığa (Cronbach alfa: 0,88) ve test-tekrar test güvenilirliğine sahip olduğu ($r = 0,44$; $p < 0,001$) da rapor edilmiştir. Türkçeye Üncüer (2015) tarafından uyarlanan BİKÖ'nün güvenilir bir ölçüm aracı olduğu bildirilirken (içsel tutarlık = 0,88; test-tekrar test = 0,71) nörotisizm, özgüven ve ebeveyn tutumları (kontrol ve reddetme boyutları gibi) ile beklenen yöndeki korelasyonel ilişki ve 3 boyutu destekleyen faktör analizi sonuçları ile ölçeğin Türkçe formunun da geçerli ve güvenilir olduğu gösterilmiştir. BİKÖ, Türkçe OİA-20'nin geçerliğini değerlendirmek üzere bu çalışmaya dahil edilmiş olup alt boyutlarına dair ayrıca hipotezlerimiz olmadığından toplam puanı kullanılmıştır.

İşlem

Bu araştırma, güncel ve yine OKB ile ilişkili iki ayrı bilimsel çalışma sürecinde toplanan verilerden bu çalışmayla ilgili kısımlar seçilerek gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda öncelikle, veri toplama sürecinin gerçekleştiği iki üniversite olan Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Etik Kurulu ve Bursa Uludağ Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu onayı alındıktan sonra duyurular yapılmasının ardından veri toplama süreci başlamıştır. Çevirim içi veri toplanan İzmir'de ise çeşitli platformlarda duyurular yapılmış; katılmak isteyenlerden bir internet sitesi aracılığıyla, önce onam formunu okuyup onay vermeleri sağlanmış, ardından da ölçüm araçlarını doldurmaları istenmiştir. Elden anketler yoluyla veri toplanan araştırmanın ikinci örneklemini için ise Bursa'da uygun örnekleme yoluyla potansiyel katılımcılara ulaşılmış, önce araştırmaya dair onam formu verilmiş ve araştırmaya dair açıklama yapılmış, ardından gönüllü katılıma onay ve onam formuna imza verenlerden ilgili ölçüm araçlarından oluşan anket setlerini doldurmaları istenmiştir.

BULGULAR

Açımlayıcı Faktör Analizi ve Güvenirlik Bulguları

İlk örnekleme OİA'nın yeni formlarının yapı geçerliğine yönelik incelemeler kapsamında önce, faktörler arası ilişki ve orijinal çalışma ile tutarlılık gözetilerek 20 maddelik OİA'ya oblik (eğik) döndürme işlemi kullanılmış ve temel eksen faktörleme yöntemiyle Açımlayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin ölçümü, verilerin faktör analizi için uygun olduğuna işaret etmektedir ($KMO = 0,92$). Barlett küresellik (sphericity) testi sonuçlarına göre $\chi^2_{190} = 3018,54$; $p < 0,001$; dolayısıyla, bütün maddeler arasındaki korelasyonlar

Tablo 1. OİA-20 ve OİA-9 Formuna Ait Betimleyici İstatistikler, Faktör Yükleri ve Güvenirlik Bulguları

Faktör	Madde	Faktör Yüğü	Ort (Ss)	Çarpıklık	Basıklık
OİA-20					
TÖ ($\alpha =,79$)	2. Bir şeyden tamamıyla emin değilsen, kesin hata yaparım	,40	3,30 (1,72)	,43	-,78
	22. İlav e önlemler almazsam, ciddi bir felaket yaşama veya felakete neden olma ihtimalim, diğ er insanlara kıyasla daha fazladır	,51	2,30 (1,64)	1,19	,46
	29. Diğ er insanlara kıyasla, kendime veya başkalarına kazara zarar vermem daha muhtemeldir	,53	2,41 (1,76)	1,22	,41
	34. Dikkatli olsam da kötü şeylerin olabileceğini sıklıkla düşünürüm	,42	3,68 (1,89)	,12	-1,17
	36. Dikkatli olmadığım takdirde zarar verici hadiseler yaşanabilir	,38	3,13 (1,80)	,50	-,86
S ($\alpha =,80$)	6. Zarar verme/görme olasılığı çok az olsa bile, ne yapıp edip onu engellemeliyim	,58	3,89 (1,94)	-,025	-1,20
	8. Bir tehlikeyi önceden görmeme karşın bir harekette bulunmazsam, herhangi bir sonuç için suçlanacak kişi konumuna ben düşerim	,62	3,95 (1,97)	-,071	-1,19
	15. Her türlü günlük aktivitede, zarar vermeyi engellemede başarısız olmak kasten zarar vermek kadar kötüdür	,64	2,79 (1,73)	,75	-,52
	17. Benim için, zararı önlemek zarar vermek kadar kötüdür	,75	3,92 (1,91)	-,05	-1,18
	39. Benim için bir felaketi önlemede başarısız olmak ona sebep olmak kadar kötüdür	,73	2,89 (1,76)	,73	-,56
DKÖ ($\alpha =,79$)	7. Bana göre, kötü/uygunsuz dürtü lere sahip olmak aslında onları gerçekleştirmek kadar kötüdür	,68	3,09 (1,97)	,60	-,92
	21. Müstehcen düşüncelerin aklımdan geçmesi çok kötü bir insan olduğum anlamına gelir	,70	1,95 (1,39)	1,70	2,38
	30. Kötü düşüncelere sahip olmak tuhaf veya anormal biri olduğum anlamına gelir	,71	2,25 (1,62)	1,30	,68
	35. İstenmeyen biçimde zihnimde beliren düşünceler, kontrolü kaybettiğim anlamına gelir	,63	2,53 (1,69)	1,19	,59
	42. Kötü bir düşünceye sahip olmak, ahlaki açıdan kötü bir şekilde davranmaktan çok da farklı değildir	,65	2,40 (1,65)	1,14	,29
M ($\alpha =,78$)	4. Değerli biri olmam için yaptığım her şeyde mükemmel olmalıyım	,74	3,63 (1,99)	,21	-1,23
	18. Bir hata yaparsam üzüntülü olmalıyım	,57	4,43 (1,75)	-,36	-,83
	20. Benim için, her şey mükemmel olmazsa işler yolunda sayılmaz	,77	3,50 (1,92)	,27	-1,18
	37. Bir şey tam anlamıyla doğru yapılmıncaya kadar üzerinde çalışmaya devam etmeliyim	,68	4,54 (1,76)	-,34	-,93
	43. Ne yaparsam yapayım, yaptığım iş yeterince iyi olmayacaktır	,41	2,41 (1,83)	1,29	,48
OİA-9					
MBT ($\alpha =,75$)	9. Bir şeyi mükemmel biçimde yapamayacaksam hiç yapmamalıyım	,81	3,36 (1,94)	,46	-,97
	14. Kararlarımdan emin olmalıyım	,49	5,43 (1,48)	-1,09	,69
	20. Benim için, her şey mükemmel olmazsa işler yolunda sayılmaz	,83	3,50 (1,92)	,27	-1,18
STA ($\alpha =,74$)	16. Ciddi problemlerden (örneğin, hastalık veya kazalar) kaçınmak benim açımdan sürekli bir çaba gerektirir	,76	2,94 (1,76)	,65	-,74
	17. Benim için, zararı önlemek zarar vermek kadar kötüdür	,58	3,92 (1,91)	-,05	-1,18
	36. Dikkatli olmadığım takdirde zarar verici hadiseler yaşanabilir	,47	3,13 (1,80)	,50	-,86
DKÖ ($\alpha =,70$)	30. Kötü düşüncelere sahip olmak tuhaf veya anormal biri olduğum anlamına gelir	,67	2,25 (1,62)	1,30	,68
	35. İstenmeyen biçimde zihnimde beliren düşünceler, kontrolü kaybettiğim anlamına gelir	,70	2,53 (1,69)	1,19	,59
	42. Kötü bir düşünceye sahip olmak, ahlaki açıdan kötü bir şekilde davranmaktan çok da farklı değildir	,64	2,40 (1,65)	1,14	,29

OİA: Obsesif İnançlar Anketi, TÖ = Tehdit Öngörüsü, S = Sorumluluk, DKÖ = Düşüncelerin ve Kontrolünün Önemszenmesi, M = Mükemmeliyetçilik, MBT= Mükemmeliyetçilik-Belirsizliğ e tahammülsüzlük, STA= Sorumluluk-Tehdit Algısı, DKÖ = Düşüncelerin Önemi ve Kontrolü, Ort = Ortalama; ss = Standart sapma; α = İç-tutarlık güvenirlık katsayısı. Not: Anlaşılrlığı ve takip edilmeyi kolaylaştırmak için OİA 20 ve 9 formlarındaki madde numaraları, her ikisinin de çıkış noktası olan 44 maddelik orijinal form temel alınarak yazılmıştır.

analiz için yeterince yüksektir). Analiz sonucunda ölçeğin 20 maddelik orijinali ile paralel olarak öz değeri 1'den büyük dört faktör tespit edilmiştir. Ölçeğe uygulanan direkt obli-min rotasyon sonucunda açıklanan toplam varyans birinci faktör için %35,69; ikinci faktör için %5,8; üçüncü faktör için %3,98 ve dördüncü faktör için %3,21 olmak üzere toplam %48,68 olarak bulunmuştur. Faktör özdeğerleri sırasıyla, 7,65; 1,66; 1,26 ve 1,14'dür. Maddelere ait faktör yükü ve betimleyici istatistik değ erleri Tablo 1'de sunulmuştur. Fergus ve arkadaşlarının (2017) bulgularına paralel şekilde ortaya çıkan

dört faktörlü yapıda maddelerin tehdit öngörüsü, sorumluluk, düşüncülerin ve kontrolünün önemsenmesi ve mükemmeliyetçilik olarak adlandırılan faktörler altında toplandığı ve her faktörün beşer maddeden oluştuğu görülmüştür. Tehdit öngörüsü faktörüne ait madde faktör yükleri 0,40 ile 0,53 arasında değişmekte olup, bu faktöre ait içi tutarlık güvenirlık katsayısı 0,79 olarak tespit edilmiştir. Faktör yükleri 0,58 ile 0,75 arasında değ işen beş maddeli sorumluluk faktörünün ise iç tutarlık güvenirlık katsayısı 0,80'dir. Düşüncelerin ve kontrolünün önemsenmesi faktörü de 0,63 ile 0,70 arasında

değişen madde faktör yüklerine sahip maddelerden oluşmaktadır ve faktörün iç tutarlık ve güvenilirlik katsayısı 0,79 olarak bulunmuştur. Son olarak, mükemmeliyetçilik faktörüne ait maddelerin faktör yükleri 0,57 ile 0,77 arasındadır ve bu faktörün iç tutarlık güvenilirlik katsayısı 0,78'dir.

Aynı örneklemede OİA'nın Gagne ve arkadaşları (2018) tarafından önerilen 9 maddelik formuna da oblik (eğik) döndürme işlemi kullanılarak temel eksen faktörleme yöntemiyle Açımlayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır. Yapılan ilk analizler sonucunda öz değeri 1'den büyük iki faktöre ulaşılmış ancak orijinal çalışma ile karşılaştırma yapabilmek ve teorik anlamlılık açısından analizler üç faktör kısıtı konarak tekrarlanmış ve öz değeri 0,97 olan üçüncü bir faktör tespit edilmiştir. Ölçeğe uygulanan direkt oblimin rotasyon sonucunda açıklanan toplam varyans birinci faktör için %33,65; ikinci faktör için %8,52; üçüncü faktör için %5,72 olmak üzere toplam %47,89 olarak bulunmuştur. OİA'nın 9 maddelik formunda kullanılan maddeler, madde betimleyici istatistikleri ve faktör yükleri de Tablo 1'de sunulmuştur. Tablo 1'de görüldüğü gibi mükemmeliyetçilik ve belirsizliğe tahammülsüzlük boyutunda faktör yükleri 0,49 ile 0,83 arasında değişen 3 madde ($\alpha = 0,75$) faktör yükleri 0,47 ile 0,76 arasında değişen sorumluluk ve abartılı tehdit algısı boyutundaki 3 madde ($\alpha = 0,74$) ve son olarak da faktör yükleri 0,64 ile 0,70 arasında değişen düşüncelerin önemi ve kontrolü boyutundaki 3 madde ($\alpha = 0,70$) bulunmaktadır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi Bulguları

Türkçe OİA'nın yeni formlarının faktör yapılarını doğrulamak amacıyla araştırmanın ikinci örnekleminde 20 ve 9 maddelik formlarına ait doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ayrıca Fergus ve arkadaşlarının (2017) 20 maddelik kısa formunun geçerlik çalışmasını yürütürken kullandıkları alternatif modeller stratejisi temel alınarak farklı yapılar test edilerek anket puanlama ve yorumlamada en sağlıklı model belirlenmeye çalışılmıştır. Diğer deyişle, tek faktörlü model (alt boyut olmaksızın tek toplam faktör ve puan olabilecek yapı),

ilişkisiz faktörler modeli (birbiri ile ilişkisiz OİA-9 için 3 faktörlü, OİA-20 için 4 faktörlü yapı), ilişkili faktörler modeli (birbiri ile ilişkili OİA 3 ve 4 faktörlü yapılar) ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör modeli (OİA'daki 3 ve 4 alt boyutun da tek bir boyut ve toplam puan altında toplanması) olmak üzere farklı uzunlukta formlarda 4 farklı model olmak üzere her iki forma özgü toplamda 8 model test edilmiştir. Model uyumu için ise üç bilgi kriteri temel alınmıştır: Ki-kare, RMSEA ve CFI. Ki-kare istatistikleri doğrulayıcı modellerde büyük örneklemeler kullanıldığı, modelin ki-kare dağılımı göstermemesi gibi nedenlerle çok fazla eleştiri olsa da serbestlik derecesi ile birlikte mutlaka raporlanması gereken istatistiklerin başında yer almaktadır. Model uyum göstergesi olarak ki-kare'nin anlamlılığı yerine ki-kare'nin serbestlik derecesine bölünmesiyle elde edilen sayıların kullanılması genel kabul görmüştür. Bu değer 2,5 olması iyi uyuma işaret ederken, 5'e kadar olan modeller kabul edilebilir model olarak raporlanmaktadır. RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) değeri yine en çok raporlanan bilgi kriterlerinden biridir. Bu değer ya da değer %90 güven aralığında alabileceği değerlerin 0,05'den küçük olması iyi model uyumuna işaret etmektedir. Her ne kadar 0,08 ile 0,05 arasındaki değerler kabul edilebilir uyum olarak raporlansa da 0,10'a kadar olan değerlerin kabul edilebilir olduğu genel kabul görmüştür (Thompson 2004). Tablo 2'den de görülebileceği gibi ilişkili faktörler ya da ikinci düzey faktörler modellerini uyum iyiliği en iyi modeller olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, OİA-20 ve OİA-9 formlarının Türkçe dilinde de yapı geçerliğine sahip ve güvenilir olduğu görülmektedir. Kabul edilebilir modellerin ilişkili faktörler ya da ikinci düzey faktör modeli olması da, her iki formda da sadece alt boyut puanları kullanılabilmesi gibi, OİA toplam puan üzerinden de değerlendirme yapılabileceğine işaret etmektedir.

Diğer Değişkenler ile İlişkiler

OİA'nın 20 ve 9 maddelik formlarının eş-zaman geçerliklerini değerlendirmek üzere iki örneklemede yer alan OKB belirti rahatsızlık düzeyi ile OKB'yle yakından ilişkili değişkenleri

Tablo 2. OİA İçin Doğrulayıcı Faktör Analizi Bulguları

Model	χ^2	Sd	RMSEA	CFI
OİA-20				
Model-1, Tek faktör modeli	1448	170	,11 [,10; ,11]	,92
Model-2, İlişkisiz faktörler modeli	2629	170	,15 [,14; ,15]	,82
Model-3, İlişkili faktörler modeli	1286	164	,10 [,098; ,11]	,92
Model-4, İkinci-düzyen faktör modeli	1286	165	,10 [,098; ,11]	,93
OİA-9				
Model-1, Tek faktör modeli	284	27	,12 [,11; ,13]	,91
Model-2, İlişkisiz faktörler modeli	684	27	,19 [,18; ,21]	,75
Model-3, İlişkili faktörler modeli	184	24	,10 [,089; ,12]	,94
Model-4, İkinci-düzyen faktör modeli	180	25	,10 [,089; ,12]	,94

OİA: Obsesif İnançlar Anketi, Model 1= Tek toplam puanlı yapı, Model 2= Birbiri ile ilişkisiz faktörler modeli, Model 3= Birbiri ile ilişkili faktörler modeli, Model 4 = Farklı faktörlerin bir ikinci düzey olarak bir boyut altında toplandığı model.

Tablo 3. OİA-20 ve OİA-9 Ölçeklerinin Her İki Örneklem İçin Diğer Ölçeklerle Korelasyonel İlişkisi

		OİA-20				OİA-9		
		M	TÖ	S	DKÖ	MBT	STA	DKÖ
1. Örneklem (N= 361)								
OKE	Toplam	,60**	,62**	,47**	,55**	,45**	,49**	,53**
BİÖ	Toplam	,58**	,63**	,44**	,56**	,39**	,44**	,56**
2. Örneklem (N = 645)								
PE- WEÜR	Toplam	,37**	,36**	,38**	,37**	,29**	,39**	,29**
DEKÖ	Ahlak	,31**	,31**	,38**	,42**	,24**	,34**	,35**
	Olasılık	,05	,19**	,13**	,15**	,00	,11**	,10*

OİA: Obsesif İnançlar Anketi, M: Mükemmeliyetçilik/Kesinlik, TÖ: Tehdit öngörüsü, S: Sorumluluk, DKÖ= Düşüncelerin Önemi ve Kontrolü, MBT: Mükemmeliyetçilik ve belirsizliğe tahammülsüzlük, STA: Sorumluluk ve Abartılı Tehdit Algısı, OKE = Obsesif Kompulsif Envanteri, BİÖ = Benlik İkilemi Ölçeği, DEKÖ = Düşünce-Eylem Kaynaşması Ölçeği, PE-WEÜR = Padua Envanteri-Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu.
Not: *p< ,05 **p< ,01.

inceleyen ölçüm araçları arasında korelasyon analizi yapılmış ve analiz bulguları, Tablo 3'te verilmiştir. Tablo incelendiğinde beklenen şekilde, OKB belirti düzeyleri ile OİA boyutları arasında anlamlı ve pozitif korelasyonel ilişkiler (orta ve yüksek düzeyde) olduğu görülmektedir. Buna ilaveten, OKB ile ilişkili olduğu bilinen kendilik korkusu ve olasılık ile ahlak boyutlarındaki karmaşa değişkenleri ile OİA boyutları arasında da anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır.

TARTIŞMA

OKB'nin bilişsel modeline göre (Clark 2004, Salkovskis 1985) obsesyonlar ve akabinde kompulsiyonlar, kişinin işlevsel olmayan inanışlarıyla yakından ilişkilidir; kişinin düşüncelerini yanlış ve çarpıtılmış şekilde yorumlaması obsesyonlara neden olmaktadır. Dolayısıyla hem klinik hem de klinik olmayan örneklerde OKB ile ilgili inanışları incelemek, psikolojik değerlendirme ve müdahale alanı ile birlikte bilimsel çalışmalarda önemli uğraş alanlarından biri olmuştur. Bu sebeple, uluslararası bir araştırma grubu (OKBÇG, 1997) tarafından ele alınan ve OKB'de bilişsel değerlendirme çalışması doğrultusunda geliştirilen Obsesif İnançlar Anketi (OİA), bu alanda yapılan farklı çalışmalarda sıklıkla kullanılmaktadır. Hatta bu ilk çalışma, günümüz itibarıyla 800'ün üzerinde alıntılanma oranına sahiptir (www.scholar.google'a göre) ve yayınlandığından beri ilk hali olan 87 maddelik form (OKBÇG 2001), önce 44'e (OKBÇG 2003) sonra 20'ye (Moulding ve ark. 2011) ve en son da 9 maddeye (Gagne ve ark. 2018) indirgenmiş; bu kısa formların yeterli psikometrik özelliklere sahip olduğu, bilimsel çalışma ve uygulamalarda kullanımının uygun olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada ise, son iki kısa formunun Türkçe versiyonlarının uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu sayede, ülkemiz araştırmacı ve uygulamacılarına değerlendirme amaçlarına göre (zaman açısından kısa formların pratik olması, uzun formların ise derinlemesine değerlendirme fırsatı

sunması veya uluslararası bilimsel çalışma uygulamalarda ülkemizden güncel katkılar sunulması ihtimali gibi) tercih edebilecekleri farklı nitelikte araçlar kullanabilmelerine imkân sağlaması hedeflenmektedir. Bu amaçla, iki farklı yetişkin örneklem yapı ve eş-zaman geçerliği ile güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Öncelikle orijinal madde dağılımı göz önüne alınarak Türkçe OİA-20 ve OİA-9 için açıklayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçları, Türkçe OİA-20 için Moulding ve arkadaşlarının çalışmasındaki (2011) gibi tehdit öngörüsü, sorumluluk, düşüncülerin ve kontrolünün önemsenmesi ve mükemmeliyetçilik olmak üzere 4'lü yapıyı desteklerken bu faktörlerin tutarlı düzeyde içsel tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, Türkçe OİA-9 için yapılan açıklayıcı faktör analizi de Gagne ve arkadaşlarının (2018) güncel çalışmasında olduğu gibi, kabul edilebilir güvenilirlik düzeyleri ile mükemmeliyetçilik-belirsizliğe tahammülsüzlük, sorumluluk ve abartılı tehdit algısı, düşüncelerin önemi ve kontrolü boyutlarının ortaya çıktığını göstermektedir. Ayrıca betimleyici istatistiklere bakıldığında orijinal çalışma ile çalışmamızdaki değerlerin birbirine yakın olduğu da dikkati çekmektedir. Bununla birlikte, Fergus ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında OİA-20 için farklı modellemeler oluşturularak anketin boyutları ve toplam puan kullanımını test etmiştir. Bu çalışmada da benzer bir yaklaşım benimsenerek çalışmanın ikinci örnekleminde OİA-20'nin yanı sıra aynı strateji takip edilmiş ve farklı modeller doğrulayıcı faktör analizi ile OİA-9 için de test edilmiştir. Analiz sonuçlarına bakıldığında anketler için OİA-20 için 4'lü, OİA-9 için 3'lü faktör yapının yanı sıra, Fergus ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında olduğu gibi bu boyutların üzerinde ikinci düzey tek bir faktörün de bulunduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle, amaç doğrultusunda OİA-20 ve OİA-9 için araştırmacı ve uygulamacılar ilgili ankete göre alt boyutları ayrı şekilde kullanabilir; ayrıca arzu edilirse toplam puan üzerinden katılımcılarda genel bir bilişsel yanlılık değerlendirmesi de yapılabilir. Bu sonuçlar Türkçe OİA-20 ve

OİA-9'un güvenilir ve yapı geçerliğine sahip araçlar olduğunu göstermektedir. Buna ilaveten, her iki formunun da iki farklı araçla değerlendirilen OKB belirti düzeyleri ve benlik ikilemi ile düşünce-eylem kaynaşması gibi OKB'de öne çıkan bilişsel bazı faktörler ile anlamlı şekilde pozitif yönde ilişkili olması, eş-zaman geçerliğini destekler niteliktedir. Hatta olasılığa kıyasla ahlak boyutundaki düşünce ve eylem kaynaşması ile inanç alanları arasındaki daha fazla ilişki olması daha önce ülkemizde OİA'nın da dahil olduğu benzer çalışmalardan elde edilen bulgular (Boysan ve ark. 2010, Yorulmaz ve Gençöz 2008) ve ahlak boyutundaki karmaşanın daha rahatsız edici ve OKB ile daha ilişkili olması açıklaması (Yorulmaz ve ark. 2004, Yorulmaz ve ark. 2008) ile de tutarlılık göstermektedir.

Sonuç olarak, bu araştırma, literatürde hem klinik hem de klinik olmayan örneklerde obsesif inançları değerlendirmede sıklıkla kullanılan ölçüm araçlarından biri olan OİA'nın 20 ve 9 maddelik kısa formlarının Türkçe versiyonlarının geçerli ve güvenilir olduğunu ve ülkemizde de kullanılabileceğini göstermiştir. Bu sayede OKB alanyazınında öne çıkan istem dışı deneyimlerin hatalı yorumlanmasına katkıda bulunabilecek bilişsel yanlılıklara odaklanan daha kısa, ama orijinali gibi derinlemesine değerlendirme imkânı sunan bu iki ölçüm aracı ile ülkemizdeki araştırmacı ve uygulamacılar pratik sonuçlar elde edebilecek; yanı sıra, bir değerlendirme aracı olarak kullandıklarında ise hangi alanlara odaklanılması gerektiğine karar verebileceklerdir. Bununla birlikte, bu bilişsel faktörlerin istem dışı deneyimlerin bir rahatsızlığa dönüşmesindeki rolü düşünüldüğünde herhangi bir tanısı olmayan ancak potansiyeli olan bireyleri tespit etmede ve erken müdahale şansı yakalamada yardımcı bir araç olarak da fayda sağlayabileceği düşünülebilir. Aslında alanyazında yaygınlığı yenice artan araçların dilimize kazandırılması ve bu anlamda ülkemizden de katkılar sunulabilmesi anlamında bu çalışmanın bulguları önem taşımaktadır. Hatta OİA-20 ile ilgili ampirik çalışmalar sayıca artış göstermekle birlikte, OİA-9 çok yeni olduğundan bu anlamda çalışmamız batılı olmayan bir örnekleme ele alması ve psikometrik özellikler yönünden bir ilk bile sayılabilir. Öte yandan, her ne kadar ilgili alanyazında OKB ve OİA ile ilgili çalışmalarda tanısı olmayan bireylerin de yer alabileceğinden söz edilse ve bu durum benzer birçok araştırma görülse de (Abramowitz ve ark. 2014, Fergus ve Carmin 2014), bu araştırmanın en belirgin sınırlılığı örneklemimizin tanı almamış yetişkinlerden oluşmasıdır. Dolayısıyla, bu çalışma bulgularının kontrol grubu ve farklı psikiyatri tanısı olan kişilere kıyasla OKB tanısı olan bireyleri sorgulayacak gelecekteki araştırmalar ile tekrarlanması önem arz etmektedir. Hatta bu formların sadece model testi veya değerlendirme çalışmalarında değil, OİA-9 için Gagne ve arkadaşlarının (2018) yaptığı gibi ülkemizde psikoterapi başta olmak üzere farklı türdeki müdahaleler sonucundaki değişime yönelik hassasiyeti ile ilgili çalışmalar ülkemiz alanyazınına ciddi katkılarda bulunabilir.

- Abramovitch A, Doron G, Sar-El D, Altemburger E (2013) Subtle threats to moral self-perceptions trigger obsessive-compulsive related cognitions. *Cogn Therapy Res* 37:1132-39.
- Abramowitz JS, Deacon BJ (2006) Psychometric properties and construct validity of the Obsessive-Compulsive Inventory—Revised: Replication and extension with a clinical sample. *J Anx Dis* 20:1016-35.
- Abramowitz JS, Fabricant LE, Taylor S ve ark. (2014) The relevance of analogue studies for understanding obsessions and compulsions. *Clinical Psych Rev* 34:206-17.
- Adams Jr TG, Riemann BC, Wetterneck CT ve ark. (2012) Obsessive beliefs predict cognitive behavior therapy outcome for obsessive compulsive disorder. *Cogn Beh Therapy* 41:203-11.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (1994) *Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı, Dördüncü Baskı (DSM-IV)* (Çev. ed.: E Köroğlu). Ankara, Hekimler Yayın Birliği.
- Anholt GA, van Oppen P, Cath DC ve ark. (2010) Sensitivity to change of the Obsessive Beliefs Questionnaire. *Clinical Psych Psychother* 17:154-9.
- Bahceci B, Bagcioglu E, Çelik FH ve ark. (2014) The role of obsessive beliefs in patients with major depressive disorder. *International J Psych Clinical Pract* 18:37-40.
- Beck AT (1964) Thinking and depression: II. Theory and therapy. *Arch Gen Psychiatry* 10:561-71.
- Beck JS (2011) *Cognitive Behavior Therapy: Basics and Beyond*. Guilford press.
- Bhar SS, Kyrios M (2007) An investigation of self-ambivalence in obsessive-compulsive disorder. *Beh Res Therapy* 45:1845-57.
- Bortoncello CF, Braga DT, Gomes JB ve ark. (2012) Psychometric properties of the Brazilian version of the Obsessive Beliefs Questionnaire (OBQ-44). *J Anx Dis* 26:430-4.
- Boysan M, Beşiroğlu L, Çetinkaya N (2010) Obsesif İnanışlar Ölçeği-44'ün (OIÖ-44) Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirliği. *Nöropsikiyatri Arşv* 47:216-22.
- Burns GL (1995) *Padua Inventory-Washington State University Revision*. Pullman, WA: Author.
- Burns GL, Keortge SG, Formea GM ve ark. (1996) Revision of the Padua Inventory of obsessive compulsive disorder symptoms: distinctions between worry, obsessions, and compulsions. *Beh Res Therapy* 34:163-73.
- Calamari JE, Cohen RJ, Rector NA ve ark. (2006) Dysfunctional belief-based obsessive-compulsive disorder subgroups. *Beh Res Therapy* 44: 1347-60.
- Clark DA (2004) *Cognitive-Behavioral Therapy for OCD*. Guilford Press.
- Coughtrey A, Shafraan R, Bennett S ve ark. (2018) Mental contamination: Relationship with psychopathology and transdiagnostic processes. *J Obses-Comp Related Dis* 17: 39-45.
- Fergus TA, Carmin CN (2014) The validity and specificity of the short-form of the Obsessive Beliefs Questionnaire (OBQ). *J Psychopath Beh Ass* 36: 318-28.
- Fergus TA, Rowatt WC (2014) Examining a purported association between attachment to God and scrupulosity. *Psych Religion Spirituality* 6, 230.
- Fergus TA, Latendresse SJ, Wu KD (2017) Factor Structure and Further Validation of the 20-Item Short Form of the Obsessive Beliefs Questionnaire. *Assess*: 1-17.
- Foa EB, Huppert JD, Leiberg S ve ark. (2002) The Obsessive-Compulsive Inventory: development and validation of a short version. *Psych Assess* 14: 485-96.
- Gagné JB, Kirk NV, Hernandez-Vallant A ve ark. (2018) Validating an abbreviated version of the Obsessive Beliefs Questionnaire. *J Clinical Psych* 1: 1-17.
- Gentes EL, Ruscio AM (2011) A meta-analysis of the relation of intolerance of uncertainty to symptoms of generalized anxiety disorder, major depressive disorder, and obsessive-compulsive disorder. *Clinical Psych Rev* 31: 923-33.
- Gibbs NA (1996) Non-clinical populations in research on obsessive-compulsive disorder: A critical review. *Clinical Psych Rev* : 16, 729-73.
- Gillett CB, Bilek EL, Hanna GL ve ark. (2018) Intolerance of uncertainty in youth with obsessive-compulsive disorder and generalized anxiety disorder: A transdiagnostic construct with implications for phenomenology and treatment. *Clinical Psych Rev* 60: 100-8.

- Hollander E, Doernberg E, Shavitt R ve ark. (2016) The cost and impact of compulsivity: a research perspective. *European Neuropsychopharm* 26: 800-9.
- Julien D, O'Connor K, Aardema F ve ark. (2006) The specificity of belief domains in obsessive-compulsive symptom subtypes. *Pers Individ Diff* 41: 1205-16.
- Kang LL, Rowatt WC, Fergus TA (2016) Moral foundations and obsessive-compulsive symptoms: A preliminary examination. *J Obsessive-Compulsive Related Dis* 11: 22-30.
- Lavender A, Shubert I, Silva P ve ark. (2006) Obsessive-compulsive beliefs and magical ideation in eating disorders. *British J Clinical Psych* 45: 331-42.
- Mahoney AE, McEvoy PM (2012) A transdiagnostic examination of intolerance of uncertainty across anxiety and depressive disorders. *Cogn Beh Therapy* 41: 212-22.
- Melli G, Moulding R, Poli A (2016) Is it more disgusting if I think about it? Examining the interaction of obsessive beliefs and disgust propensity in clinical obsessive-compulsive disorder. *J Obsessive-Compulsive Related Dis* 11: 74-81.
- Moulding R, Anglim J, Nedeljkovic M ve ark. (2011) The Obsessive Beliefs Questionnaire (OBQ): Examination in nonclinical samples and development of a short version. *Assessment* 18: 357-74.
- Myers SG, Fisher PL, Wells A (2008) Belief domains of the Obsessive Beliefs Questionnaire-44 (OBQ-44) and their specific relationship with obsessive-compulsive symptoms. *J Anx Dis* 22: 475-84.
- Obsesif Kompulsif Bilişleri Çalışma Grubu (1997) Cognitive assessment of obsessive-compulsive disorder. *Beh Res Therapy* 35: 667-81.
- Obsesif Kompulsif Bilişleri Çalışma Grubu (2001) Development and initial validation of the obsessive beliefs questionnaire and the interpretation of intrusions inventory. *Beh Res Therapy* 39: 987-1006.
- Obsesif Kompulsif Bilişleri Çalışma Grubu (2003) Psychometric validation of the obsessive beliefs questionnaire and the interpretation of intrusions inventory: Part I. *Beh Res Therapy* 41: 863-78.
- Obsesif Kompulsif Bilişleri Çalışma Grubu (2005) Psychometric validation of the Obsessive Beliefs Questionnaire and the Interpretation of Intrusions Inventory: Part II. Factor analyses and testing a brief version. *Beh Res Therapy* 43: 1527-42.
- Overduin MK, Furnham A (2012) Assessing obsessive-compulsive disorder (OCD): A review of self-report measures. *J Obsessive-Compulsive Related Dis* 1: 312-24.
- Poli A, Melli G, Ghisi M ve ark. (2017) Anxiety sensitivity and obsessive-compulsive symptom dimensions: Further evidence of specific relationships in a clinical sample. *Pers Ind Diff* 109: 130-6.
- Purdon C, Clark DA (1993) Obsessive intrusive thoughts in non-clinical subjects: I. Content and relation with depressive, anxious and obsessional symptoms. *Beh Res Therapy* 31: 713-20.
- Purdon C, Clark DA (1994) Obsessive intrusive thoughts in non-clinical subjects: II. Cognitive appraisal, emotional response and thought control strategies. *Beh Res Therapy* 32: 403-10.
- Rahat M, Rahimi C, Mohamadi N (2012) Psychometric properties of the Arabic version of the Obsessive Compulsive Beliefs Questionnaire-44 in a student population. *Iranian J Psychiatry*, 7: 184-90.
- Salkovskis PM (1985) Obsessional-compulsive problems: A cognitive-behavioural analysis. *Beh Res Therapy*, 23: 571-83
- Shafraan R, Thordarson DS, Rachman S (1996) Thought-action fusion in obsessive compulsive disorder. *J Anxiety Dis* 10: 379-91.
- Shams G, Esmaili Y, Karamghadiri N ve ark. (2014) Psychometric properties of the Persian language version of Obsessive Beliefs Questionnaire (OBQ-44) in Iranian general population. *Acta Medica Iranica* 52: 66-75.
- Steketee G, Frost RO, Cohen I (1998) Beliefs in obsessive-compulsive disorder. *J Anxiety Dis* 12: 525-37.
- Taylor S, Abramowitz JS, McKay D (2005) Are there interactions among dysfunctional beliefs in obsessive compulsive disorder? *Cogn Beh Therapy* 34: 89-98.
- Taylor S, Abramowitz JS, McKay D ve ark. (2006) Do dysfunctional beliefs play a role in all types of obsessive-compulsive disorder? *J Anxiety Dis* 20: 85-97.
- Taylor S, Coles M, Abramowitz J ve ark. (2010) How are dysfunctional beliefs related to obsessive-compulsive symptoms? *J Cogn Psychotherapy: An Intern Quart* 24: 165-76.
- Thompson B (2004) Exploratory and confirmatory factor analysis understanding concepts and applications. American Psychological Association, Washington, DC.
- Tolin DF, Brady RE, Hannan S (2008) Obsessional beliefs and symptoms of obsessive-compulsive disorder in a clinical sample. *J Psychopathology Beh Assessment* 30: 31-42.
- Üncüler FÖ (2015) Perceived parenting styles, self-ambivalence, cognitive and emotional regulation in relation to obsessive-compulsive symptomatology. Unpublished Doctoral Dissertation, Ankara: Middle East Technical University.
- Wang J, Wei Z, Wang H ve ark. (2015) Psychometric properties of the Chinese version of the Obsessive Beliefs Questionnaire-44 (OBQ-44). *BMC Psychiatry* 15: 188.
- Wheaton MG, Abramowitz JS, Berman NC ve ark. (2010) The relationship between obsessive beliefs and symptom dimensions in obsessive-compulsive disorder. *Beh Res Therapy*, 48: 949-54.
- Wilhelm S, Berman NC, Keshaviah A ve ark. (2015) Mechanisms of change in cognitive therapy for obsessive compulsive disorder: Role of maladaptive beliefs and schemas. *Beh Res Therapy* 65: 5-10.
- Wu KD, Carter SA (2008) Further investigation of the Obsessive Beliefs Questionnaire: Factor structure and specificity of relations with OCD symptoms. *J Anxiety Dis* 22:, 824-36.
- Yorulmaz O, Karancı AN, Dirik G ve ark. (2007) Padua Envanteri-Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu: Türkçe versiyonunun psikometrik özellikleri. *Türk Psik Yazıları* 10: 75-85.
- Yorulmaz O, Gençöz T (2008) Obsesif-kompulsif bozukluk semptomlarının değerlendirilmesinde kullanılan İstem Dışı Düşünceleri Yorumlama Envanteri, Obsesif İnanışlar Ölçeği Ve Düşünceleri Kontrol Etme Ölçeği'nin Türk örnekleminde incelenmesi. *Türk Psik Yazıları* 11: 1-13.
- Yorulmaz O, Baştuğ G, Tüzer V ve ark. (2013) Obsesif-Kompulsif Bozukluğu olan hastalarda yanlış yorumlama, inançlar ve düşünce kontrol yöntemleri. *Anadolu Psik Dergisi* 14: 183-91.
- Yorulmaz O, Inozu M, Clark DA ve ark. (2015) Psychometric Properties of the Obsessive-Compulsive Inventory-Revised in a Turkish Analogue Sample. *Psych Reports* 117:781-93.
- Yorulmaz O, Karancı AN, Bastug B ve ark. (2008) Responsibility, thought-action fusion and thought suppression in Turkish patients with obsessive-compulsive disorder. *J Clinical Psych* 64: 308-17.
- Yorulmaz O, Yılmaz E, Gençöz T (2004) Psychometric properties of Thought-Action Fusion Scale in a Turkish sample. *Beh Res Therapy* 42: 1204-14.